

Perks, R., Thomson, A., ed., *The Oral History Reader* (Second edition; Londen, New York: Routledge, 2006, xiv + 578 blz., £20,99, ISBN 0 415 34303 8).

Oral history is een beproefde methode van historisch onderzoek, ook in Nederland. Er zijn voldoende voorbeelden te geven waarin extensief gebruik is gemaakt van het interview als historische bron. Anders ligt dat voor projecten die zijn gericht op het creëren van oral history collecties. Daarvan zijn er in Nederland maar weinig. De grotere projecten zijn op een hand te tellen. Het oudste, vanaf 1978, is een project bij het Katholiek Documentatie Centrum naar de missiegeschiedenis. Het tweede is de Stichting Mondelinge Geschiedenis Indonesië, die van 1997 tot 2001 2.800 uur opnames maakte over het einde van de koloniale aanwezigheid van Nederland in Indonesië. En dan natuurlijk nog Shoah Visual History Collection van Spielberg die ook in Nederland werd uitgevoerd, maar waarvan de opnames naar Amerika werden verstuurd. In Nederland is nooit een echte oral history beweging op gang gekomen. In Engeland is dat wel gebeurd. Bovendien kreeg oral history daar een vaste plek in historisch Engeland nadat het in het onderwijs werd opgenomen als deel van het curriculum. De British Library stelde zelfs een aparte curator oral history aan.

Deze curator, Robert Perks, stelde samen met Alistair Thomson (University of Sussex) in 1998 een oral history reader samen. Na drie herdrukken werd in 2006 een herziene druk uitgegeven, waarin ook recent materiaal werd opgenomen.

De oral history reader is in meerdere opzichten een overzichtswerk. In de bijdragen die Perks en Thomson bij elkaar brachten worden niet alleen verschillende aspecten van oral history, zowel wat betreft uitvoering als wat betreft gebruik, behandeld. Er is ook naar gestreefd om zoveel mogelijk verschillende auteurs aan bod te laten komen, waardoor de lezer een staalkaart krijgt van oral history land. Bovendien is zowel gekozen voor bijdragen die meer theoretisch van aard zijn als voor bijdragen die een casus presenteren.

De herziene reader bestaat uit dezelfde vijf delen als de eerste uitgave. Ze zijn wel anders gerangschikt; de methodologische stukken staan in de herziene druk meer bij elkaar. De herziene uitgave is niet alleen uitgebreider (43 in plaats van 39 bijdragen), er zijn ook nieuwe stukken toegevoegd ten koste van eerdere bijdragen. Zestien hoofdstukken verdwenen en daar kwamen tweëntwintig stukken voor in de plaats. Bovendien maakten de auteurs de volgorde van de delen logischer.

Het eerste deel van de herziene druk is gewijd aan belangrijke ontwikkelingen op het terrein van de oral history. Hier komen coryfeeën als Paul Thompson en Allesandro Portelli aan het woord. De lezer krijgt hier bondig enkele kentheoretische aspecten van oral history gepresenteerd: als sociale beweging en als concurrent voor de bestaande geschiedschrijving. Uit dit deel wordt duidelijk hoezeer oral history bijdroeg aan de verschuiving van het positivistische paradigma naar geschiedschrijving die bediscussieerd kan

worden en waarin meerdere perspectieven mogelijk zijn. In het tweede deel ligt de focus op het interviewen. In acht bijdragen wordt stil gestaan bij hoe te luisteren naar interviews (naar meerdere perspectieven: 'listen in stereo'), wat het effect is van het interviewen van mensen met leerachterstanden, interculturele interviews en mythevorming in het interview. Het derde deel gaat over de interpretatie van de interviews, of scherper gesteld de interpretatie van herinnering. Naast cases over traumatische ervaringen als de oorlog in Vietnam en de holocaust worden ook ervaringen in het interviewen met Ku Klux Klan en discussie over wat een geïnterviewde wel of niet heeft gezegd besproken. Het vierde deel gaat over het maken van geschiedenis. In dit deel van de reader wordt stilgestaan bij de documentaire rol van oral history in de archieven, bij reminiscentie in oral history en bij actuele zaken als de relatie tussen oral history en film en de digitaliserende wereld. Belangrijk in dit deel van de reader zijn ook de bijdragen over het gebruik van oral history in een museum en in het onderwijs. Het laatste deel van de reader is gewijd aan de rol die oral history speelt in belangenbehartiging en emancipatie. Een van de krachten van oral history is altijd geweest dat het diegenen die geen toegang hadden tot de erkende, geschreven, geschiedenisbronnen een 'stem gaf'. Naast voorbeelden uit de Sahel en Gulag, om twee uitersten te benoemen, komt opnieuw oral history in het onderwijs aan de orde en wordt ingegaan op oral history onder groepen die aan het kortste eind trokken zoals de Aboriginals in Australië.

In Nederland lijkt de laatste tijd een opleving voor oral history te ontstaan. Met name erfgoedinstellingen lijken oral history te hebben ontdekt als bruikbare historische bron. De herziene uitgave van de *Oral History Reader* komt daarom zeer gelegen.

Fridus Steijlen

Zondergeld-Hamer, A. J., *Een kwestie van goed bestuur. Twee eeuwen armenzorg in Weesp (1590-1822)* (Dissertatie Vrije Universiteit Amsterdam 2006, Hilversum: Verloren, 2006, 400 blz., €37,50, ISBN 90 6550 935 6).

Weesp is nooit een grote stad geweest, maar vertoonde vanaf ongeveer 1600 wel een redelijke economische groei. Lakenindustrie, bierbrouwerijen en jeneverproductie waren hierbij van groot belang. De welvaart van het stadje zorgde ervoor dat de bevolking groeide tot zo'n 3.000 inwoners in 1700. Opvallend was het feit dat Weesp toentertijd drie aparte armenzorginstellingen bezat: een gasthuis en twee weeshuizen, naast een diaconie en een aantal gildenbussen. Auteur Aukje Zondergeld nam dit gegeven als belangrijkste uitgangspunt en vraagstelling: Waarom zette het stadsbestuur van Weesp een dergelijk breed scala van zorg op? De auteur schreef eerder al over de Weesper geschiedenis en werkte deze vraag uit tot een proefschrift, aan de Vrije Universiteit verdedigd.

In ieder geval sinds het midden van de veertiende eeuw beschikte Weesp over het St. Bartholomeus Gasthuis. Over de precieze oprichting is weinig bekend, maar het effect was duidelijk. Zoals alle toenmalige gasthuizen richtte deze instelling zich op allerlei groepen armlastigen in de stad, van weeskinderen tot bejaarden en van zieken tot passanten. Het tehuis gaf Weesp – en het stadsbestuur – de zo gewenste stedelijke uitstraling. De Gasthuismeesters kweten zich goed van hun taken en wisten een redelijk kapitaal te vergaren. Aan het begin van de zeventiende eeuw stond het bezit er zelfs zo rooskleurig voor, dat de stadsbestuurders een extra instelling in het leven wilden roepen – gefinancierd uit het vermogen van het Gasthuis. Een burgerweeshuis zou een mooie aanwinst voor het stadje zijn, dat daardoor meer aanzien zou genieten. De auteur gaat er dan ook van uit dat statusoverwegingen de belangrijkste reden voor het stichten van dit tehuis waren. Dat zal zeker een rol gespeeld hebben, want het lijkt niet waarschijnlijk dat een stadje van indertijd 2.300 inwoners groot twee verschillende armenzorginstellingen nodig had. Het was echter ook niet geheel vreemd dat de stad een speciale instelling voor kinderen wenste op te richten. Ook al had het Gasthuis voldoende middelen om de (burger)wezen bij gezinnen uit te besteden, het fenomeen van uitbesteding zelf stond in deze periode onder druk. De aandacht voor specialistische zorg groeide, zeker ook voor de weeskinderen van stadsburgers. Dat laatste blijkt ook wel uit het aantal inwonende kinderen van het nieuwe Burgerweeshuis, dat in de loop van de zeventiende eeuw tussen de tien en vijftig kinderen schommelde.

In de tweede helft van de zeventiende eeuw kreeg Weesp er nog een weeshuis bij: een Armeweeshuis, ook gefinancierd door het Gasthuis. Het bleek financieel te veel gevraagd van deze instelling die nu steeds vaker met geldproblemen te kampen had. Het Gasthuis legde zich langzamerhand toe op de zorg voor – betalende – proveniers. Om deze ouderen plek te kunnen bieden, waren de kinderen tegen betaling in het Burgerweeshuis geplaatst. Het pakte negatief uit, aangezien de proveniers minder inbrachten dan de zorg voor